

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permisivitatea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Emitent: CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 101 din 8 februarie 2008

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
SECȚIA A TREIA

HOTĂRÂREA
din 31 mai 2007
în Cauza Brazdă și Malița împotriva României
(Cererea nr. 75.297/01)
Strasbourg

În Cauza Brazdă și Malița împotriva României,
Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), statuând în cadrul unei camere formate din: domnii B.M. Zupančič, președinte, C. Bîrsan, doamnele E. Fura-Sandström, A. Gyulumyan, domnii E. Myjer, David Thór Björgvinsson, doamna I. Berro-Lefèvre judecători, și domnul S. Quesada, grefier de secție,
după ce a deliberat în camera de consiliu la data de 10 mai 2007,
pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 75.297/01) îndreptată împotriva României, prin care 2 cetățeni ai acestui stat, doamnele Maria Brazdă și Ioana Maria Malița (*reclamantele*), au sesizat Curtea la data de 1 iunie 2001 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Reclamantele sunt reprezentate de doamna L. Martonosy, avocat în Timișoara. Guvernul român (*Guvernul*) a fost reprezentat de agentul său, doamna Roxana Rizoiu, apoi de doamna Beatrice Ramașcanu, agent, și doamna Ruxandra Pașoi, coagent, de la Ministerul Afacerilor Externe.

3. Reclamantele au pretins în principal că vânzarea câtorva dintre apartamentele lor unor terți a încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1.

4. La data de 31 august 2004, Curtea a hotărât să comunice cererea Guvernului. Invocând prevederile art. 29 § 3, aceasta a hotărât să se analizeze în același timp admisibilitatea și temeinicia cauzei.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

5. Reclamantele s-au născut în anul 1946, respectiv 1974, și locuiesc la Lugoj.

6. În 1956 și 1957, invocând Decretul de naționalizare nr. 92/1950, statul și-a apropiat două imobile situate în Timișoara, str. Giurgiu nr. 13 și Str. Telegrafului nr. 49, ce aparțineau bunicilor reclamantelor.

7. Prin contractele încheiate în 1996 și 1997, în temeiul Legii nr. 112/1995, societatea ce administra bunurile imobiliare ale statului a vândut apartamentele nr. 1, 3 și 4 din imobilul situat în str. Giurgiu și apartamentele nr. 1, 2, 3, 4, 7 și 17 din imobilul situat în Str. Telegrafului chiriașilor care locuiau în ele.

8. La data de 1 aprilie 1998, reclamantele au introdus în fața Judecătoriei Timișoara o acțiune în revendicare imobiliară îndreptată împotriva Consiliului Local din Timișoara, împotriva societății care administra bunurile imobile ale statului și împotriva terților achizitori. Ele au solicitat instanței să li se recunoască faptul că au calitatea de moștenitoare ale foștilor proprietari ai celor două imobile, precum și anularea actului de naționalizare, reînscrierea în cartea funciară a dreptului de proprietate al bunicilor lor și anularea contractelor de vânzare-cumpărare menționate mai sus. Ele au arătat că, în conformitate cu Decretul nr. 92/1950, bunurile ce aparțineau anumitor categorii sociale erau scutite de naționalizare și că buncii lor făceau parte din aceste categorii.

9. Prin Hotărârea din 2 septembrie 1999, instanța, apreciind că statul își apropiase imobilele fără a avea un titlu valabil, a admis acțiunea și a constatat nulitatea contractelor de vânzare-cumpărare pe motivul că statul nu putea să vândă în mod legal bunurile ce nu-i aparțineau. Instanța le-a declarat pe cele două reclamante moștenitoare ale bunicilor lor și a dispus reînscrierea în cartea funciară a dreptului de proprietate al foștilor proprietari.

10. La apelul părților pârâte, prin Decizia din 3 martie 2000, Tribunalul Județean Timiș a confirmat temeinicia acestei sentințe.

11. Terții dobânditori au formulat recurs în fața Curții de Apel Timișoara, pretinzând că naționalizarea fusese legală, că vânzarea respectase prevederile Legii nr. 112/1995 și că ei fuseseră dobânditori de bună-credință.

12. Prin Decizia irevocabilă din 13 decembrie 2000, Curtea de Apel Timișoara a admis parțial recursul. Ea a confirmat ilegalitatea naționalizării, însă a validat contractele de vânzare-cumpărare, considerând că terții fuseseră dobânditori de bună-credință, deoarece în momentul vânzării titlul de proprietate al statului nu fusese contestat încă.

13. Ca urmare a cererii reclamantelor, prin Sentința din 30 aprilie 2001, Judecătoria Timișoara a dispus înscrierea în cartea funciară a dreptului lor de proprietate asupra terenului aferent imobilului situat în Str. Telegrafului și asupra apartamentelor nevândute din imobilul situat în str. Giurgiu. Instanța a respins capătul de cerere referitor la înscrierea dreptului lor de proprietate asupra terenului aferent imobilului situat în str. Giurgiu.

14. Apelul introdus de către reclamante a fost admis prin Decizia din 25 ianuarie 2002, dată de Tribunalul Timiș, care a dispus înscrierea dreptului lor de proprietate asupra terenului situat în str. Giurgiu. Dobânditorii apartamentelor au introdus o contestație în anulare.

15. Prin Decizia din 1 septembrie 2003, Curtea de Apel Timișoara a admis contestația și a respins cererea reclamantelor referitoare la terenul mai sus menționat. La rândul lor, reclamantele au introdus o contestație în anulare care a fost, de asemenea, admisă de Curtea de Apel Timișoara.

16. Judecarea acestei căi de atac se află încă pe rolul acestei instanțe.

17. În ceea ce privește apartamentele nevândute din imobilul situat în Str. Telegrafului, prin Hotărârea din 19 noiembrie 2003, rămasă definitivă prin nerecurare, dreptul de proprietate al reclamantelor asupra acestor apartamente a fost înscris în cartea funciară.

Instanța a dispus și înscrierea unui drept de trecere asupra terenului aferent imobilului în favoarea proprietarului apartamentului nr. 4.

18. La data de 14 august 2002, întemeindu-se pe prevederile Legii nr. 10/2001, reclamantele au introdus împotriva Primăriei Timișoara și a cumpărătorilor apartamentelor o nouă acțiune în constatarea nulității contractelor de vânzare-cumpărare. Prin Sentința din 4 decembrie 2002, ea a fost respinsă pe motivul că Decizia din 13 decembrie 2000 a Curții de Apel Timișoara avea autoritate de lucru judecat. La apelul și recursul reclamantelor, prin două decizii din 10 septembrie 2003 și 20 octombrie 2004, Tribunalul Timiș și Curtea de Apel Timișoara au confirmat temeinicia sentinței pronunțate de judecătorie.

19. La o dată neprecizată, reclamantele au introdus la autoritățile locale o cerere de restituire a apartamentelor litigioase, întemeiată pe Legea nr. 10/2001. Până acum nu a fost pronunțată vreo hotărâre.

II. Dreptul intern pertinent

20. Prevederile legale și jurisprudența internă pertinente sunt descrise în hotărârile *Străin și alții împotriva României* (nr.57.001/00, §§ 19-26, 21 iulie 2005), *Păduraru împotriva României* (nr. 63.252/00, §§ 38-53, 1 decembrie 2005), *Porteanu împotriva României* (nr. 4.596/03, §§ 21-24, 16 februarie 2006) și *Radu împotriva României* (nr. 13.309/03, §§18-20, 20 iulie 2006).

ÎN DREPT

I. Asupra pretensei încălcări a art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție

21. Reclamantele au pretins că a avut loc o încălcare a dreptului lor la respectarea bunurilor din cauza imposibilității de a se bucura de mai multe apartamente situate în cele două imobile asupra cărora li s-a recunoscut dreptul de proprietate, imposibilitate ce decurge din vânzarea de către stat a acestor apartamente unor terți. Ele au invocat art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, care prevede următoarele: Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional. Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții sau a amenziilor.

A. Asupra admisibilității

22. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit neîntemeiat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Mai mult, ea observă că nu este lovit de niciun alt motiv de inadmisibilitate și, prin urmare, îl declară admisibil.

B. Asupra fondului

23. Guvernul consideră că vânzarea apartamentelor și respingerea cererii de constatare a nulității contractelor de vânzare-cumpărare nu au avut nicio incidență asupra dreptului de proprietate al reclamantelor, deoarece nici titlul lor de proprietate, nici șansele lor de a intra în posesia acestor apartamente nu au fost afectate. În opinia Guvernului, constatarea bunei-credințe a cumpărătorilor nu echivala cu negarea titlului de proprietate al reclamantelor. Astfel, procedura litigioasă nu le-a încălcat dreptul de proprietate.

24. Guvernul consideră că reclamantele ar fi avut mai multe șanse de a li se restitui aceste apartamente dacă ar fi formulat o nouă acțiune în revendicare împotriva dobânditorilor.

25. În sfârșit, Guvernul arată că reclamantele pot obține o indemnizație în temeiul Legii nr. 10/2001 sub forma unor titluri de participare la un organism colectiv de valori mobiliare (*Proprietatea*).

26. Reclamantele contestă acest argument. După opinia lor, instanțele interne au recunoscut dreptul lor de proprietate, precum și pe cel al terților dobânditori asupra acelorași bunuri, situație care face imposibilă exercitarea drepturilor lor ca proprietari ai bunurilor lor.

27. Curtea reamintește că, în Cauza *Străin* citată mai sus (§§39 și 59), ea a considerat că vânzarea de către stat a unui bun al altuia către un terț de bună-credință, chiar dacă ea a fost anterioară confirmării definitive în justiție a dreptului de proprietate al altuia, combinată cu lipsa totală de despăgubire, a reprezentat o privare contrară art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

28. Mai mult, în Cauza *Păduraru* citată mai sus (§ 112) Curtea a constatat că statul își încălcă obligația sa pozitivă de a reacționa în timp util și cu coerență în fața chestiunii de interes general pe care o constituie restituirea sau vânzarea imobilelor intrate în posesia sa în temeiul decretelor, de naționalizare. De asemenea, ea a considerat că incertitudinea generală astfel creată s-a repercutat asupra reclamantului, care s-a aflat în imposibilitatea de a-și recupera întregul său bun, deși dispunea de o decizie definitivă care obliga statul să i-l restituie.

29. În cauza de față, Curtea nu vede niciun motiv de a se îndepărta de la jurisprudența citată mai sus, situația de fapt fiind similară. Ca și în Cauza *Păduraru* citată mai sus, în cauza de față terții au devenit proprietari înainte ca dreptul de proprietate al reclamantelor asupra bunurilor în litigiu să fi făcut obiectul unei confirmări definitive. Și, la fel ca în Cauza *Străin* citată mai sus, reclamantele au fost recunoscute ca proprietare legitime, instanțele considerând incontestabil titlul lor de proprietate, având în vedere caracterul abuziv al naționalizării.

30. Curtea observă că vânzarea bunurilor reclamantelor, în temeiul Legii nr. 112/1995, le împiedică să se bucure de dreptul lor de proprietate, în ciuda existenței hotărârilor definitive care condamnă statul să le restituie cele două imobile. Mai mult, pentru această privare nu le-a fost acordată nicio despăgubire. Într-adevăr, deși ele au depus o cerere de despăgubire în temeiul Legii nr. 10/2001, reclamantele nu au primit nici până astăzi un răspuns.

31. În ceea ce privește posibilitatea de a introduce o nouă acțiune în revendicare împotriva terților dobânditori, Curtea arată că este excesiv să se solicite reclamantelor, care beneficiază de hotărâri definitive prin care li se restituie cele două imobile, să ia inițiativa de a începe o nouă procedură care, de altfel, nu și-a dovedit caracterul efectiv (vezi, *mutatis mutandis*, cauza *Păduraru* citată mai sus, §§ 38 și următoarele).

32. În măsura în care Guvernul arată că reclamantelor le este permis să obțină titluri de participare la un organism colectiv de valori mobiliare (*Proprietatea*), Curtea își reiterează constatarea anterioară, conform căreia *Proprietatea* nu funcționează în prezent într-un mod susceptibil să conducă la acordarea efectivă a unei despăgubiri reclamantelor (vezi, printre altele, cauzele *Radu împotriva României*, citată mai sus, și *Ruxanda Ionescu împotriva României*, nr. 608/02, 12 octombrie 2006).

33. Prin urmare, Curtea consideră că zădărnicierea dreptului de proprietate al reclamantelor asupra părților din imobilele lor vândute de către stat unor terți, combinată cu lipsa totală de despăgubire, le-a cauzat un prejudiciu disproporționat și excesiv, incompatibil cu dreptul la respectarea bunurilor, garantat prin art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.³⁴ Așadar, a avut loc încălcarea acestei prevederi.

II. Asupra aplicării art. 41 din Convenție

35. Conform art. 41 din Convenție:

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

36. Reclamantele solicită restituirea apartamentelor asupra cărora li s-a recunoscut dreptul de proprietate și care au fost vândute unor terți. În lipsa unei astfel de restituiri, ele solicită cu titlu de prejudiciu material acordarea unei sume reprezentând valoarea acestor apartamente pe care ele o estimează la 143.334 euro (EUR), așa cum a fost stabilită printr-o expertiză tehnică imobiliară.

37. De asemenea, ele solicită suma de 80.000 EUR pentru pierderea valorii celor două imobile din cauza stării de coproprietate cu terții cumpărători și a dreptului de trecere instituit prin Sentința din 19 noiembrie 2003. Reclamantele mai solicită și valoarea chiriilor nepercepute, pe care o estimează la 30.550 EUR.

38. În fine, ele solicită acordarea sumei de 50.000 EUR fiecăreia dintre ele, cu titlu de daune morale pentru frustrarea și suferințele cauzate prin ingerința statului în dreptul lor de proprietate.

39. Guvernul apreciază că valoarea comercială a apartamentelor în litigiu este de 40.195 EUR. El furnizează opinia unui expert imobiliar și contestă existența oricărui alt prejudiciu material.

40. În ceea ce privește cererea cu titlu de prejudiciu moral, Guvernul apreciază că ar fi compensat suficient printr-o constatare a încălcării și că, în orice caz, reclamantele nu au stabilit nicio legătură de cauzalitate între pretinsa încălcare și suferința invocată.

41. Curtea reamintește că o hotărâre prin care se constată o încălcare atrage după sine obligația juridică a statului pârât, în sensul Convenției, de a pune capăt încălcării și de a-i șterge consecințele. Dacă dreptul intern nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, art. 41 din Convenție îi conferă Curții puterea de a-i acorda o reparație părții lezate prin actul sau omisiunea față de care a fost constatată o încălcare a Convenției. În exercitarea acestei puteri, ea dispune de o anumită latitudine; adjectivul „echitabil” și exprimarea „dacă este cazul” demonstrează acest lucru.

42. Printre elementele luate în considerare de către Curte, atunci când statuează în materie, se numără prejudiciul material, adică pierderile suportate efectiv ca o consecință directă a încălcării pretinse, și prejudiciul moral, adică compensarea stării de angoasă, a neplăcerilor și incertitudinilor ce rezultă din această încălcare, precum și din alte daune nemateriale (vezi, printre altele, *Cauza Ernestina Zullo împotriva Italiei*, nr. 64.897/01, § 25, 10 noiembrie 2004).

43. În plus, acolo unde diferitele elemente ce constituie prejudiciul nu se pretează la un calcul exact sau acolo unde distincția dintre prejudiciul material și cel moral se dovedește a fi dificilă, Curtea poate fi determinată să le analizeze global (*Cauza Comingersoll împotriva Portugaliei* [MC], nr. 35.382/97, § 29, CEDO 2000-IV).

44. Curtea apreciază, în circumstanțele speței, că restituirea apartamentelor nr. 1, 3 și 4 din imobilul situat în str. Giurgiu nr.13 și a apartamentelor nr. 1, 2, 3, 4, 7 și 17 din imobilul situat în Str. Telegrafului nr. 49 le-ar repune pe reclamante, pe cât posibil, într-o situație echivalentă cu cea în care s-ar fi aflat dacă prevederile art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție nu ar fi fost încălcate. În cazul în care statul pârât nu procedează la această restituire în cel mult 3 luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri, Curtea decide ca Guvernul să le plătească părților interesate, cu titlu de daune materiale, o sumă care să corespundă valorii actuale a apartamentelor menționate mai sus.

45. Ținând cont de informațiile de care dispune în ceea ce privește prețurile de pe piața imobiliară locală și de elementele furnizate de părți, Curtea apreciază că valoarea comercială actuală a acestor apartamente este de 100.000 EUR.

46. În ceea ce privește sumele solicitate pentru pierderea valorii imobilelor și lipsa de folosință, calculate în funcție de prețul de închiriere al apartamentelor, Curtea nu poate alocă vreo sumă cu acest titlu, având în vedere, pe de o parte, faptul că ea a dispus restituirea bunului ca reparație în sensul art. 41 din Convenție și, pe de altă parte, că acordarea unei sume

cu acest titlu ar avea, în speță, un caracter speculativ, posibilitatea și randamentul unei închirieri depinzând de mai multe variabile. Totuși, ea va ține cont de privarea de proprietate suportată de reclamante cu ocazia reparării prejudiciului moral (vezi, *mutatis mutandis*, Cauza *Radu împotriva României*, nr. 13.309/03, §49, 20 iulie 2006 și Cauza *Penescu împotriva României*, nr.13.075/03, § 41, 5 octombrie 2006).

47. În acest sens și în limita competenței sale, Curtea consideră că evenimentele în discuție au cauzat grave încălcări ale dreptului reclamantelor la respectarea bunurilor.

48. Statuând în echitate, Curtea consideră că trebuie să îi acorde fiecareia dintre reclamante suma de 5.000 EUR pentru prejudiciul legat de lipsa de folosință asupra apartamentelor și pentru prejudiciul moral suportat.

B. Cheltuieli de judecată

49. Reclamantele solicită și rambursarea cheltuielilor de judecată suportate în fața Curții. Ele furnizează documente justificative pentru suma de 62.830.000 lei românești (ROL), defalcată după cum urmează: 60.000.000 ROL pentru onorariile avocațiale, 1.350.000 ROL pentru traduceri și 1.480.000 ROL pentru taxe poștale.

50. Guvernul nu se opune plății cheltuielilor de procedură, cu condiția ca ele să fie susținute de documente justificative.

51. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor sale de judecată decât în măsura în care li s-a stabilit realitatea, necesitatea și caracterul rezonabil. În cauza de față și ținând cont de elementele aflate în posesia sa și de criteriile menționate mai sus, Curtea apreciază ca rezonabilă suma de 1.800 EUR pentru procedura în fața Curții și o acordă reclamantelor împreună.

C. Dobânzi moratorii

52. Curtea consideră potrivit ca rata dobânzii moratorii să se bazeze pe rata dobânzii facilității de preț marginal a Băncii Centrale Europene, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,
CURTEA,
ÎN UNANIMITATE,

1. declară cererea inadmisibilă;

2. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție;

3. Hotărăște

a) ca statul pârât să le restituie reclamantelor apartamentele nr. 1, 3 și 4 și terenul aferent imobilului situat în Timișoara, str. Giurgiu nr. 13, și apartamentele nr. 1, 2, 3, 4, 7 și 17 și terenul aferent imobilului situat în Timișoara, Str. Telegrafului nr. 49, în cel mult 3 luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri, conform art. 44 § 2 din Convenție;

b) ca, în lipsa acestei restituiri, statul pârât să le plătească împreună reclamantelor, în același termen de 3 luni, suma de 100.000 EUR (una sută mii euro) cu titlu de daune materiale;

c) ca, în orice caz, statul pârât să îi plătească fiecareia dintre reclamante 5.000 EUR (cinci mii euro) pentru orice alt prejudiciu și 1.800 EUR (una mie opt sute euro) împreună reclamantelor cu titlu de cheltuieli de judecată;

d) ca sumele în discuție să fie convertite în moneda statului pârât la cursul de schimb valabil la data plății și ca la acestea să fie adăugată orice sumă ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit;

e) ca, începând de la expirarea termenului menționat mai sus și până la efectuare plății, aceste sume să se majoreze cu o dobândă simplă având o rată egală cu cea a facilității de preț marginal a Băncii Centrale Europene valabilă în această perioadă, majorată cu trei puncte procentuale;

4. respinge cererea de satisfacție echitabilă pentru rest.

Întocmită în limba franceză, apoi comunicată în scris la data de 31 mai 2007, în conformitate cu art. 77 §§ 2 și 3 din Regulament.

Boštjan M. Zupančič,	Santiago Quesada,
președinte	grefier